

Alevi Çalıştayı raporu Erdoğan'a sunuldu

Türkiye / 07/02/2010

Alevi ve Bektaşilerin belli başlı taleplerini, demokrasi ve insan hakları temelinde ele alıp değerlendirme amacıyla düzenlenen Alevi Çalıştaylarının ardından hazırlanan rapor, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a sunuldu.

İlki4 Haziran'da sonucusu ise 30 Ocak 2010'da gerçekleştirilen çalıştaylara yaklaşık 400 kişi katılırken, katılımcıların büyük çoğunluğunu Aleviler oluşturdu.

Çalıştaylarla kamuoyunun Alevilik hakkındaki belli başlı değerlendirmelerinin, Alevilerin temel sorunlarının ve çözüm önerilerinin öğrenilmesi, açılım bağlamında kamuoyunda oluşabilecek reflekslerin tespit edilmesi, birlik, beraberlik ve kardeşliğin önündeki engellerin belirlenmesi, bir yol haritası için gerekli bilgi akışının sağlanması hedeflendi.

Çalıştayların sonunda hazırlanan ön raporda, çalıştay sürecinde, "Ulusal ve uluslararası alanlarda yer bulan ve yer yer sert sayılabilecek çıkışlarla da takviye edilen söylemlerin, soğukkanlı bir şekilde ele alınması için konunun belli başlı taraflarının kademeli olarak bir araya getirildiği belirtildi.

Akademisyenler, ilahiyatçılar, sivil toplum kuruluşları, medya ve siyaset alanlarından çoğunluğunu Alevilerin oluşturduğu 43 kişinin katıldığı değerlendirme oturumunda, "Alevilik: Çerçevlendirme Sorunları, Kimlik ve Beyan Sorunları, Anayasal ve Hukuksal Sınırlar, Diyanet İşleri Başkanlığı, Zorunlu Din Dersleri, Madımak Otel'i'nin Düzenlenmesi, İnanç Rehberleri (Dedelik), Cemevlerinin Statüsü"nü tartışıldığı hatırlatılan raporda, birçok konuda Alevi-Bektaşî katılımcılar arasında da görüş ayrılıklarının bulunduğu gözlemlendiği ifade edildi.

Aleviliğin içeriği ve tanımlanması konusundaki hassasiyetin, genellikle devletin Aleviliğe bir çerçeve çizeceğinden duyulan kaygılardan kaynaklandığının anlaşıldığı belirtilen raporda, ilk oturumlarda tepki gösterilen başlığın, ilerleyen süreçte soğukkanlı şekilde ele alındığı, Aleviliğin İslam üst başlığı altında "Hak-Muhammed-Ali" kavramları etrafında oluşan bir inanç ve erkan yolu olduğu konusunda tam bir uzlaşma sağlandığı vurgulandı.

"Diyanet sivil yapıya kavuşsun"

Yaygın Alevi söyleminin, Diyanet İşleri Başkanlığının meşruiyetine eleştirel baktığı ve uzun vadede tutarlı bir laikliğin icrası açısından Diyanet'in lağvedilmesini savunduğu belirtilen raporda, çalıştay sonucunda bu beklentinin, Başkanlığın mevcut koşullardaki pozisyonu da ele alınarak, rasyonel olmadığı konusunda taraflar arasında mutabakat sağlandığına dikkat çekildi.

Çalıştayda, Başkanlığın lağvedilmesini isteyenlerin bile, bugünden yarına bunun çok da mümkün olamayacağını, ancak Başkanlığın daha sivil bir yapıya kavuşturulması gerektiğini ifade ettikleri kaydedildi.

Katılımcılar, Diyanet'in İslam'ın tüm yorumlarını da içine alacak şekilde orta ve uzun vadede özerk bir yapıya kavuşması gerektiğini belirtirken, ileride dini vergi uygulamasının başlatılmasının da türlü inanç ve din örgütlenmeler arasındaki barışı arttıracığı vurgulandı.

"Zorunluluk ifadesi rahatsızlık yaratıyor"

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin zorunlu olmaktan çıkarılmasının derinlemesine müzakere edildiği bildirilen raporda, dinler, mezhepler ve inançlar üstü bir din öğretimine tüm vatandaşların ihtiyacı olduğunun teyit edildiği belirtildi.

Bununla birlikte "zorunluluk" ifadesinin Aleviler arasında siyasi ve kültürel nedenlerle açık bir rahatsızlık yarattığı yönündeki görüş de raporda yer aldı.

Katılımcılar, ders müfredatının tüm toplum kesimlerince kabul görececek bir üst dille ve tarafları rencide etmeyecek perspektifle hazırlanmasına duyulan ihtiyaç konusunda görüş birliğine varırken, isteğe bağlı din eğitiminin de ilgili grupların üzerinde mutabık kaldıkları bir müfredatla gerçekleştirileceklerini müzakere etti.

Raporda, şöyle denildi:

"Bu durumda Alevi ve Sünni vatandaşlarımız kendi inanç ve ritüellerini eğitim esaslı olarak devletten alma olanağı bulabileceklerdir. Zorunlu din dersleri gerekli düzenlemelerini yeniden yapmış ilahiyat fakültesi ya da Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği mezunu öğretmenler tarafından verilecektir. Ancak Alevilerin isteğe bağlı derslerden yararlanabilmeleri için de mutlaka Alevi öğretmenlerin sürece dahil edilmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

Bu öğretmenlerin, ilahiyat mezunları arasından istihdam edilmesinin mahzurlarına da vurgu yapılmıştır. Bu dersler teknik alt yapı tarafları tatmin edecek bir düzeye erişinceye kadar gereken mevzuat değişiklikleriyle Alevi uzmanlardan yararlanılarak verilebilecektir. Ancak bu dersi uzun vadede verebilecek yetkinlikte öğretmenlerin hangi süreçlerde eğitileceği gibi konularda Alevi katılımcıların henüz tatminkar ve yeterli sayılabilecek önerilere sahip oldukları söylenemez."

"Müze fikrinin tehlike ürettiği düşünüldü"

Madımak Otelindeki facianın katılımcıların tamamı tarafından lanetlendiği, olayın derin bir provokasyon olduğunun altının çizildiği ifade edilen raporda, şunlar kaydedildi:

"Özellikle Alevi katılımcılar, kendi aralarında yüksek bir sembolik değer olarak gördükleri Madımak Otel'i'nin, bütün bu duyarlılığa rağmen ülkenin birlik ve düzeninin esastan korunmasını dikkate alan bir düzenlemeyle yeniden düşünülmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu bağlamda müze fikrinin tehlike ürettiği düşünülmüş, bunun yerine binanın yıkılarak bir parka dönüştürülmesini katılımcıların büyük çoğunluğu desteklemiştir. Etraftaki birkaç binanın da kamulaştırılarak bu alana dahil edilmesini önerenler olmuştur.

Sivas'ta sivil toplum örgütleri, kanaat önderleri ve resmi katılımcıların da ortak olabileceği değişik platformlarda bu süreci rehabilite ederek dönüştürecek girişimlere başlanması gerektiği üzerinde ısrarla durulmuştur."

Dedelere hizmet içi eğitim

Rapora göre, dedelerin statüsünün Aleviler arasındaki yerinin tartışılmaz olduğu vurgulanan çalıştayda, ancak yeni koşulların özellikle de kent Aleviliğinin göz önüne alınarak statünün yeniden değerlendirilmesi gerektiği ifade edildi.

Dedelere maaş bağlanmasına olumsuz bakanlar kadar, olumlu yaklaşanların da bulunduğu ifade edilen çalıştayda, dedelerin eğitimine ihtiyaç duyulduğu vurgulandı. Bu ihtiyacın bir an önce giderilmesi için dedelere hizmet içi eğitimler verilmesi istendi.

Alevi bilgi ve külliyatının derlenmesi ve korunması amacıyla geniş ölçekli bir araştırma merkezinin kurulması önerilirken, ısrarla üzerinde durulan konulardan biri de Alevi-Sünni ortak tarih bilincine yönelik çalışmaların gerekliliği oldu.

Yasaların dedeliğin misyonunun sürdürülmesine izin vermediği işaret edilen raporda, "Dedeliğin misyonunu modern bilgi ve kültür kalıpları içinde rasyonalize etme konusunda da güçlükler vardır. İnanç önderi ya da rehberi olarak yeniden isimlendirilen dedeler, manevi bilgi kanallarına açık oldukları iddiasıyla tanımladıkları kişiliklerinin modern eğitimle hangi çerçevede buluşacağı önemli bir sorundur" denildi.

"Karşılıklı hoşgörü, diyalog, empati"

Çalışmaya katılan Alevilerin her alanda ayrımcılığa uğradıklarını ifade ettikleri kaydedilen raporda, şu değerlendirmelere yer verildi:

"Sorunun gerek Sünni gerekse Alevi kesimlerinin karşılıklı hoşgörü, diyalog ve empati eksenli girişimlerle aşılabileceği paylaşılmış,

bu bağlamda kimlik ve beyan konusunda ortaya çıkan sorunların eğitim müfredatı, tarihsel ön yargılar, iç ve dış kışkırtmalar, cehalet ve iyi niyet eksikliğiyle pekiştirildiğine vurgu yapılmıştır.

Alevilik bağlamındaki tüm sorunların her şeyden önce ' taraflar 'ın birbirlerine karşı yaklaşmasını artırıcı, psikolojik süreçlere tabi olması gerektiği her vesileyle teyit edilmiş, bunun için de Sünni ve Alevi vatandaşların özenli çabalarına duyulan ihtiyacın altı çizilmiştir.

Konunun belli başlı unsurlarının ele alınmasında kaçınılmaz bir şekilde dikkate alınması gereken birkaç temel Anayasa maddesi hakkında çekingen davranıldığı anlaşılmıştır. Örneğin 'Tekke ve Zaviyeler Kanunu', 'Tevhid-i Tedrisat Kanunu' ve yine Anayasa'nın 24. Maddesi gibi konularda tartışmanın derinleştirilmesine ihtiyaç duyulmadan, sorunların bu kanunların sınırlarına dahil olmaksızın aşılması istenmiştir. Bu vesileyle söz konusu kanunları ele almanın zorunlu olduğunu vurgulayan kimi itirazlar da toplumsal birlik ve karşılıklı güven havasını zedeleyeceği kaygısıyla rağbet görmemiştir."

-Cemevleri'nin bir statüye kavuşturulmasında görüş birliği-

Rapora göre, çalıştayların cemevlerinin bir statüye kavuşturulması konusunda herhangi bir görüş ayrılığı yaşanmazken, bu mekanların birer ibadethane olarak tanımlanması konusunda Alevi olmayan katılımcılar da kaygılarını ifade ettiler.

Katılımcıların bir kısmı cemevlerine ibadethane statüsü tanınmasının İslam içinde bir bölünmeye yol açabileceğini, çünkü her dinin ancak bir mabedi olabileceğini, Alevilerin ibadethane vurgusu yapmaktan kaçınarak, devlet tarafından bilinen statüsü teyit edilen cemevleri ifadesiyle yetinmeleri gerektiğini ifade etti. Bir kısmı da bu mekanlarda icra edilen erkan ve uygulamaların ne olup olmadığına, ne sayılıp ne sayılmayacağına Alevilerin karar vereceğini dile getirdi.

Cemevlerine "ibadethane" demeksizin, dernek ve vakıflarına imkan tanımak ve kamu düzenini bozmadıkça bu kurumlara yerel yönetimlerin yardımcı olması da önerilirken, bütün bu önerilerin sonuçta teknik bir çalışma gerektirdiği görüşüne ulaşıldı.

Çalıştayda, mevzuatta doğacak sıkıntıları aşmak üzere ilgili kanuna, "Birer inanç ve erkan merkezi olarak değerlendirilen cemevleri de kanunlarda ibadethanelere tanınan bütün imkanlardan yararlanı" veya "Cemevlerine de aynı imkanlar sağlanı" şeklinde bir ekleme yapılması önerildi.

"Hiçbir pazarlığa meydan vermeksizin..."

Çalıştayların olumlu bir havanın doğmasını hızlandırdığı ifade edilen raporda, tartışılan tüm konularda ülkenin birlik ve beraberliğine ortaklaşa yapılan atıfların heyecan verici olduğu belirtildi.

Raporda, "İlkel düzeyde barışın ve bir arada yaşamının hiçbir pazarlığa meydan vermeksizin kabul edilmiş olması sorunun çözümü noktasında taraflara emsalsiz fırsat alanları sunmuştur" görüşüne yer verildi.

CHP, alevilerin sorunlarına yönelik meclis araştırması istedi

CHP, Alevilerin yaşadığı sorunların ve buna yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılmasını istedi.

CHP Adıyaman Milletvekili Şevket Köse ve arkadaşlarının imzasıyla TBMM Başkanlığına sunulan araştırma önergesinin gerekçesinde, "inançları nedeniyle insan hakları konusunda mağduriyet yaşayan kesimlerden birinin de Aleviler olduğu" savunuldu.

"Alevilerin inançlarına ve ibadet yerlerine karşı, yok sayma ve görmezden gelme politikasının yoğun olarak tartışıldığı günlerden geçmekteyiz" denilen gerekçede, Alevilerin verdiği vergilerle Diyanet İşleri Başkanlığının giderlerinin bir kısmının ödendiği ancak Alevilerin burada yer bulamadığı ifade edildi.

Aleviler ve sorunlarının, bir çok kez gündeme taşınmaya çalışıldığı ancak kesin çözümler getirilemediğinin öne sürüldüğü gerekçede, şu görüşlere yer verildi:

"Alevilerin yaşadıkları sorunlara dönük olarak sunulan iyi niyetli çözüm önerilerinin de reddedildiğini yakın zamanlarda yaşanan olaylardan görme şansı olmaktadır. Alevi yurttaşlarımızın yaşadığı sorunların çözümüne dönük net sonuçların alınmaması, getirilen önerilerin reddedilmesi, bununla birlikte iftar yemekleri ve çalıştay gibi çalışmaların yapılması, kamuoyunda kafa karışıklığına neden olmaktadır. Alevilerin sorunlarının çözümü amaçlı yapıldığı iddia edilen çalışmaların, oy kazanmak amacıyla yapıldığına dair kamuoyunda ciddi tartışmalar bulunmaktadır. Oysa Aleviler, sorunları konusunda iyi niyetli olarak atılacak adımlara destek olacaklarını basın-yayın yoluyla, mitingler aracılığıyla iletmışlerdir." (aa)